

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
Навчально-науковий інститут перформативних мистецтв
Кафедра режисури та акторської майстерності
імені народної артистки України Лариси Хоролець

**АНОТАЦІЯ
ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ
«ВИКОНАННЯ РОЛІ ЛАУРИ У ВИСТАВІ «БЛЕЗ» К. МАНЬЄ»**

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво»,
кваліфікацією Бакалавр сценічного мистецтва,
актор, ведучий театралізованих видовищ,
освітньо-професійною програмою «Акторська майстерність»

Роботу виконала
здобувачка вищої освіти
4 курсу, групи БСМ 12-22
Пекарська Валерія Максимівна

Керівник творчого проєкту:
кандидат мистецтвознавства, доцент
Сорока Іван Іванович

Допустити до захисту творчого проєкту
Протокол засідання кафедри
№ _____ від _____
Завідувач кафедри –
професор, народний артист України
_____ Гирич В. С.

Київ 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІДЕЙНО-ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ.....	5
1.1. Автор п'єси та епоха.....	5
1.2. Ідейно-тематичний аналіз п'єси «Блез» Клода Маньє.....	8
1.3. Аналіз авторського задуму.....	9
РОЗДІЛ 2. ДІЙОВИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ І РОЛІ.....	11
2.1. Дійовий аналіз п'єси «Блез» Клода Маньє.....	11
2.2. Дійовий аналіз ролі Лаури.....	15
РОЗДІЛ 3. ТВОРЧИЙ ЗАДУМ ОБРАЗУ ТА ЙОГО СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ.....	25
3.1. Творчий задум образу Лаури.....	25
3.2. Сценічне втілення образу Лаури.....	26
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми. П'єса «Блез» Клода Маньє піднімає теми про прагнення матеріального багатства, соціальний статус у суспільстві, обман як засіб досягнення мети, зраду та пошук справжнього кохання. Ці питання стають особливо гострими в сучасному світі, де зовнішній успіх все більше стає фактором, коли йдеться про цінність людини. Персонажі знаходяться у світі, де все виглядає добре лише тоді, коли вони добре одягнені, і люди працюють над тим, щоб досягти великого успіху.

У цьому дусі сучасна аудиторія все ще може насолоджуватися такою історією, адже вона змушує задуматися, що є справжнім — статус чи характер, гроші чи емоції. Використання гумору у цій п'єсі є чудовим засобом, аби підсвітити дійсно важливі теми для сучасного суспільства.

Мета роботи. Створити та втілити сценічний образ Лаури Карльє в п'єсі «Блез» Клода Маньє.

Завдання:

1. Дослідити творчість Клода Маньє та визначити особливості епохи, у яку він писав, визначити проблематику, тему та ідею п'єси «Блез».
2. Ознайомитися з жанровими особливостями твору.
3. Проаналізувати композицію п'єси.
4. Дослідити взаємовідносини між дійовими особами.
5. Здійснити пошук образності та працювати над створенням ролі.
6. Визначити надзавдання та наскрізну дію персонажа.
7. Охарактеризувати етапи сценічного втілення образу Лаури Карльє.

Об'єкт дослідження. Творчість Клода Маньє, його драматургія, п'єса та вистава «Блез».

Предмет дослідження. Створення сценічного образу Лаури Карльє за допомогою п'єси «Блез» Клода Маньє.

Структура анотації. Робота включає вступ, три розділи, підпункти, висновки, список використаних джерел та додатки [6].

РОЗДІЛ 1. ІДЕЙНО-ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ

1.1. Автор п'єси та епоха

Клод Жорж Ернест Луї Маньє народився у Парижі 20 січня 1920 року. З 1937 по 1940 роки навчався у бізнес-школі, де здобув комерційну освіту, а після її отримання працював у сімейному бізнесі. Через деякий час він знайшов у собі цікавість до театру, здобув акторську освіту і вже у 1941 році почав свою кар'єру як актор театру. У 1940 році відкрив магазин з продажу взуття, проте у 1952 році знову повернувся до театру і почав розвиватися як драматург.

Повертаючись з турне по Південній Америці у 1947 році, Маньє написав свою першу роботу — «Горщик з фарбами», яку показали на пароплаві, згодом цю п'єсу поставили у Парижі, де вона з успіхом закріпилася. У 1954 році він поставив свою п'єсу «Мосьє Мазюр» — вона здобула успіх у Європі, Америці та Австралії. А у 1955 році отримав премію з драматургічної літератури «Прі д'Енгьєн».

Найвідоміша драматургічна робота Клода Маньє, «Оскар», була написана у 1958 році. П'єсу уперше поставили в Парижі того ж року. У 1967 році вийшла екранізація цієї п'єси, де головну роль зіграв Луї де Фюнес — цю роботу також прийняли з успіхом і фільм набув міжнародного розголосу.

Комедія положень «Блез» також є однією з найвідоміших п'єс драматурга. Її досі дуже люблять і ставлять по усьому світу.

Окрім цього Маньє також написав такі п'єси як «Леон або Правильна формула» (1963), «Джо» («Дожени мене, я вбивця», 1964), «Де Ви були, коли згасло світло?» (1968), «Ермінія» (1970), «Гніздо Сутичок» (1973).

Французький актор, драматург та сценарист Клод Маньє помер 22 червня 1983 р. у Парижі у віці 63 років через серцевий напад.

Епоха.

Французький уряд 1946 року встановив конституцію Четвертої республіки. Франція була проголошена неподільною, світською та демократичною державою. Країна запровадила загальне виборче право — всі громадяни, незалежно від їхнього статусу, могли голосувати, чоловіки та жінки могли зрівнятися один з одним, працювати, відпочивати, мати соціальне забезпечення, освіту та права працівників на участь в управлінні підприємствами.

Однак Четверта республіка була дуже нестабільною. Внутрішні політичні процеси розвивалися під час Холодної війни між Сполученими Штатами та СРСР. Функціонування парламенту та уряду, яке було під впливом підтримки СРСР Французької комуністичної партії, ініціювало політичні дебати у Франції. Відносини зруйнувалися, коли напруженість зросла між комуністами та соціалістами. Рівень життя серед громадян знизився. З впровадженням нових політик націоналізації промисловці стали незадоволеними.

Сполучені Штати були стурбовані цією ситуацією. Французький уряд залежав від антикомуністичних сил у країні. В обмін на фінансову допомогу через план Маршалла Сполучені Штати наказали комуністам залишити французький уряд — крок, який був завершений у травні 1947 року. Вилучивши комуністів з уряду, блок політичних партій, на якому була побудована Четверта республіка, був розбитий, і соціальна напруженість зросла. Листопад 1947 року показав свою силу, коли під час національного страйку, який загрожував виживанню цієї республіки, Французька комуністична партія продемонструвала свою владу.

Союз французького народу, який був органом прихильників де Голля, підтримував конституційну реформу і виступав проти будь-якого уряду Четвертої республіки. Він сприяв взаємодії та взаємодопомозі між соціальними класами.

Неефективні колоніальні війни в Індокитаї (1946–1954), Алжирі (1954–1962) та в інших місцях французької колоніальної імперії підживлювали соціальну напруженість. Франція опинилася в обіймах національної кризи. Франція зіткнулася з довгим і важким шляхом виходу з колоніалізму. Франція повинна була відмовитися від Індокитаю і надати незалежність Марокко та Тунісу, але неохоче приймала Алжир. Війна розколола французьке суспільство, одна частина населення була за припинення війни — проти чого інша (як екстремісти, так і військова еліта) бажала продовження війни. Екстремісти скористалися цією можливістю, щоб проникнути на політичну сцену країни. На парламентських виборах 1956 року комуністи перемогли. Критикуючи культ особи Сталіна та зміни в СРСР, вони повернули владу, ослаблену діями зовнішньої політики Сталіна. Водночас ультраси та військова еліта готувалися до перевороту. У ці відчайдушні часи прем'єр-міністр Коті звернувся до французького національного героя, генерала де Голля, щоб зробити його президентом.

Але країна відновилася економічно після 1949 року завдяки допомозі Сполучених Штатів. У промисловості довоєнне виробництво відновилося в 1948 році, сільськогосподарське — в 1950 році. Франція почала економічний бум у 1950-х роках, згідно з іншими західними країнами, навіть якщо зростання було меншим, ніж у Німеччині та Італії. Зростання було значною мірою результатом активної індустріальної модернізації, яку забезпечила держава. Національний сектор планової економіки відіграв важливу роль у цьому процесі. З'явилися нові галузі: видобуток нафти, обробка атомної енергії та електроніка. Були впроваджені нові технології, що було досягнуто шляхом вилучення частини допомоги за планом Маршалла. Зовнішня політика Франції за Четвертої республіки майже повністю керувалася логікою Сполучених Штатів і «Холодної війни». Франція вступила в НАТО і вела колоніальні війни (в Індокитаї, Північній Африці та Мадагаскарі), захищаючи залишки своєї колоніальної імперії.

Важливим моментом, коли французька історія змінилася, був 1958 рік. 11 червня 1958 року де Голль отримав надзвичайні повноваження і розпустив парламент на місці. Конституція де Голля була затверджена Францією на референдумі, що відбувся у вересні. За новою конституцією повноваження обраного президента були продовжені до 7 років. Президент мав право видавати укази, що мають силу закону, призначати прем'єр-міністра та інших посадових осіб і розпускати Національні збори. Президент є головнокомандувачем збройних сил. Країна встановила нову виборчу систему. Адміністративно-територіальний поділ країни був змінений. Колонії стали заморськими департаментами. Основною негайною проблемою П'ятої республіки був, безумовно, Алжир! Де Голль вважав своєю головною задачею відновлення величі Франції. Він бачив її як сильну і потужну державу, що має власну політичну систему. Він вважав систему з колоніальними законами перешкодою для вирішення цієї проблеми. 14 африканських колоній Франції здобули незалежність у 1960 році. Потім де Голль публічно оголосив про свою опозицію до Імперії.

Проблематика п'єс Клода Маньє.

Клод Маньє писав свої комедії у повоєнний час, чудово розуміючи, що людям треба відірватися від труднощів життя. Тому більшість з його п'єс були написані в жанрі комедії, але попри це він розкриває дуже важливі для суспільства теми, такі як відносини між людьми, ставлення людини до самої себе, шахрайства та обману.

1.2. Ідейно-тематичний аналіз п'єси «Блез» Клода Маньє

Події п'єси розгортаються у дорогій квартирі в Парижі, яку винаймає бідний художник Блез д'Амбріє. Проте під час укладення договору Блез підписує фальшивий чек на сто двадцять тисяч франків. Аби одружитися з Лаурою Карльє, дочці бізнесмена та найзаможнішого чоловіка Парижа, Блез організовує захід та наймає метрдотеля. Втім все йде не за планом: замість досвідченого метрдотеля приїжджає молода дівчина Марі. Вона справляє погане

враження своїм виглядом та недосвідченістю, але повстає інша перепона — агенція, яка відправила Марі, не може найближчим часом направити іншого метрдотеля, саме тому Блез її тимчасово лишає.

Паралельно розгортаються стосунки Блеза та його коханки Женев'єви, яка і наполягла на тому, щоб Блез одружився. Женев'єва мала принести Блезові гроші, для того, щоб Блез заплатив борг за квартиру та не сів до в'язниці, але замість цього дівчина змінює теми та маніпулює.

Під час прийому з сімейством Карльє все йде з-під контролю: спочатку дзвінки від незнайомих жінок, що викриває Сабіна, матір Лаури, велика кількість брехні, а згодом і поява оголеної покоївки Марі.

Через деякий час усі дійові персонажі таємно з'являються у квартирі Блеза. І врешті, Блез їх всіх викриває.

1.3. Аналіз авторського задуму

Тема п'єси: Збереження норм моралі в безчесному середовищі.

Ідея п'єси: Засудження аморальності та брехні в суспільстві.

Проблематика: П'єса підіймає кілька проблем. По-перше, це проблема обману для досягнення цілей будь-якими засобами, як ми бачимо у Блеза, де Блез намагається створити ілюзію багатства. Тісно пов'язане з цим питання морального вибору між цілісністю та вигодою, оскільки Блез діє свідомо.

Друга проблема — це проблема нещирості в коханні. Стосунки між персонажами базуються на взаємній вигоді, а не на справжніх людських емоціях; це яскраво представлено в образі та діях Женев'єви: вона спить з кількома чоловіками, щоб жити розкішним життям. Або можна взяти Клебера Карльє, який має багато коханок, але обманює свою дружину, кажучи їй, що він подорожує у справах. На противагу образу Женев'єви, існує також проблема надмірної щирості та наївності, як це представлено в Марі, фігурі, яка не пристосована до жорстокого світу, де брехня є необхідністю.

Ця п'еса також підіймає питання самовизначення, оскільки Блез намагається прикинутися кимось, ким він не є. Це стає його само сумнівом, що створює внутрішній конфлікт і його проблеми в майбутньому.

Жанрові особливості: П'еса належить до жанру комедії положень. Комедійний ефект досягається через серію абсурдних, несподіваних ситуацій, в які потрапляє Блез. Основна ідея твору полягає в тому, що події розгортаються швидко через непорозуміння та збіги, зміни в часі швидко призводять до драматичного ефекту, а діалоги та репліки персонажів важливі в його гумористичному аспекті. Однак п'еса є очевидною соціальною сатирою, де автор висміює лицемірство еліт і порожнечу людської взаємодії.

При дослідженні я також цікавилася хто з дослідників аналізував п'есу, ось що пише Криворучко С.: «У сучасному театрознавстві п'еса Клода Маньє «Блез» розглядається як поєднання комедії положень і елементів театру абсурду. Зокрема, дослідниця С. Криворучко у своїй статті відзначає домінування парадоксальності та ігрової умовності у структурі твору. Авторка підкреслює, що за легким жанром п'еси прихована глибока концептуальна робота з конфліктами та дійовими особами. Водночас у театральній практиці п'еса демонструє високу залежність від режисерського трактування, оскільки, за даними театральних досліджень, навіть класичний фарс може набувати психологічної напруги залежно від постановки» [14, с. 7].

РОЗДІЛ 2.

ДІЙОВИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ І РОЛІ

2.1. Дійовий аналіз п'єси «Блез» Клода Маньє

Фабула п'єси:

1. Женев'єва та Блез починають підготовку до афери.
2. Прийшовши до Блеза, у гостей виникає підозра щодо аморального життя Блеза.
3. Заради підтримки дружніх стосунків Клебер замовляє у Блеза картину.
4. Повернувшись до квартири, сімейство Карльє виявляє оголену Марі у спальні Блеза.
5. Поява Лаури з метою фізичного пізнання Блеза.
6. Усвідомивши аморальність своїх вчинків Блез відмовляється від ідеї втілення афери і викриває дійових осіб.

Місце і час подій. Події розгортаються у місті Париж, що знаходиться у Франції. Приблизно п'ятидесяті роки ХХ століття.

У ці роки Франція відходила від звичного консерватизму, який диктувала їм церква. У післявоєнний період у людей з'явилася більша снага до життя та стрімко розвивалася соціальна культура.

У цей період формується феномен Rive Gauche (Лівий берег) — спільний портрет покоління, що народилося у 1905-1930-х роках. Це не лише позначає географічну частину Парижу, але й стиль життя при якому сформувалися письменники, художники, артисти та інтелектуальна еліта, що жили на лівому березі річки Сени.

У п'єсі Блез орендує квартиру, аби справити гарне враження на сімейство Карльє. З того що я написала вище, можна припустити, що Блез орендує

квартиру на правому березі, де закріпилася переважна більшість старого елітарного прошарку суспільства, будучи по суті богемним художником «Лівого берега».

Квартира, що орендує Блез чудово показує суспільство Парижу у п'ятидесяти роки минулого століття, де Карльє та Сабіна чіпляються за атрибути заможності заради статусу. Напротивагу йому є Блез, типовий представник руху Лівого берега.

Саме це покоління (1905-1930), що пережило Другу світову війну почало формувати нові погляди у моді, мистецтві та політиці. Вони запропонували світові модель суспільства під назвою Третій шлях - термін, який позначає різноманітні політичні позиції, які намагаються уникнути крайнощів між лівими та правими політичними поглядами.

Серед найвпливовіших видань того часу були видання *Combat*, що був під редакцією Альбера Камю, *Les Temps* Жан-Поля Сартра і Симони де Бовуар.

Також у цей період художники відмовляються від соцреалізму і віддають перевагу розвитку абстрактного мистецтва.

Неможливо оминати і моду тих часів. У 1920-1930-х роках суспільство сформувало тип жінки: активна та сильна жінка, що працює на рівні із чоловіками. У післявоєнний період колишній художник Крістіан Діор запропонував увести моделі *New Look*, який повертав би жінці елегантність та вишуканість від яких відмовлялися під час війни.

Після закінчення Другої світової війни кожна подія мала політичний контекст, що підтримав і Лівий Берег. Вони переосмислювали інтимні стосунки. Відкинули традиційний інститут шлюбу та сім'ї і слідували філософії кохання.

У 1950-ті роки минулого століття іконами фемінізму стали Бріджит Бардо та Симона-де-Бовуар. Дружини та подруги впливових чоловіків не дуже

переймалися у вірності своїх чоловіків, тому вели розгульний спосіб життя, кохаючись з представниками обох статей.

Образ Лаури Карльє та Женев'єви, які прагнуть близькості до весілля та демонструють свою сексуальність, ілюструють той самий вплив ідей Бріджит Бардо та Симони-де-Бовуар про філософію вільного кохання.

Дійові особи п'єси. Загалом у п'єсі «Блез» присутні вісім дійових осіб, які мають свої надзавдання та допомагають руху сюжету:

Аріана Кларенс — хазяйка квартири, екстравагантна жінка.

Блез д'Амбріє — бідний художник.

Марі — служниця Блеза.

Женев'єва — коханка Блеза, манекенниця.

Мос'є Клебер Карльє — бізнесмен.

Мадам Сабіна Карльє — дружина Клебера.

Мадмуазель Лаура Карльє — дочка Клебера.

Пепіта — іспанка.

Композиція п'єси

Вихідна подія. Блез д'Амбріє погоджується на авантюру Женев'єви про шлюб з донькою Клебера.

Експозиція. Блез орендує квартиру.

Розвиток дії. Замість досвідченого метрдотеля приходить недосвідчена Марі, Блез намагається створити образ заможного художника і бреше сімейству про квартиру, замовників, метрдотеля та Марі. Клебер замовляє картину у Блеза. Марі позує для картини Блеза. Блез дізнається, що Женев'єва коханка Клебера.

Передкульмінація. Таємний візит усіх дійових осіб до квартири.

Кульмінація. Блез усвідомлює, що тільки Марі була щирою до нього і пропонує їй одружитися.

Розв'язка. Блез викриває усіх дійових осіб та їхню брехню.

Фінал. Марі з'являється з щітками, вони з Блезом розуміють, що збагатили.

Коротка характеристика дійових осіб

Блез — бідний художник, дуже щирий і добросердечний за своєю природою. Його наївність і довірливість ведуть його на сумнівну історію, яка призводить до основних подій самої п'єси.

Марі — молода бретонська дівчина, родом з села, вона приїжджає до Парижа в пошуках роботи і кращого життя. Проста, щира, добра і співчутлива..

Клебер Карльє — батько сімейства, заможний бізнесмен. Хитрий, розрахунковий і цинічний, він процвітає виключно на прибутках від своїх шахрайських схем. Його поведінка відзначається лицемірством і моральною нечутливістю.

Сабіна Карльє — дружина Клебера, яка домінує і нав'язує авторитет. Вона дбає про управління і диктування сім'ї, її дочка є в центрі її уваги.

Лаура Карльє — дочка сім'ї, капризна дівчина із внутрішнім відчуттям бунтівниці. Вона хоче самостійно робити вибір у своєму житті і відмовляється від обмежень, які на неї накладають, особливо коли йдеться про шлюб з мсьє Шабо.

Женев'єва — коханка Блеза, але водночас має інтимний зв'язок з Клебером. Красива, впевнена в собі дівчина, яка працює манекенницею. Вона хитра, маніпулятивна і готова отримати вигоду з того, що вважає своїми перевагами.

Аріана Кларенс — власниця квартири, яку орендує Блез. Легка на підйом і дещо легковажна жінка, зацікавлена в зароблянні грошей через аферу Блеза та Женев'єви.

Пепіта — коханка Клебера, жвава жінка іспанського походження. Темпераментна, емоційна, схильна до різких реакцій і конфліктів

2.2 Дійовий аналіз ролі Лаури

Вихідна подія.

Вихідна подія — це подія, яка починається за межами п'єси, яка дає поштовх героям для початку п'єси або вистави.

Аристотель писав: «П'єса починається з тієї події, яка порушує рівновагу життя персонажа і змушує його діяти» [1, с. 163].

А британський режисер Пітер Брук зазначав: «Every performance begins with an event that has already taken place — an event that is not seen, but which is felt by every actor on the stage. This invisible event is the true beginning of theatre». [10, с. 42] (перекл. Кожна вистава починається з події, що вже відбулася — події, яку не видно, але яку відчуває кожен актор на сцені. Ця невидима подія і є справжній початок театру).

Ще на початку дії п'єси ми дізнаємося, що Блез планує одруження із Лаурою, тому вихідною подією для Лаури можна вважати домовленість її батьків про одруження з аристократом, аби підвищити свій соціальний статус.

Запропоновані обставини.

Як зазначив Костянтин Станіславський: «Запропоновані обставини — це сукупність умов, у яких відбувається дія п'єси і в яких має існувати актор» [2, с. 400].

Тож з його слів можна визначити, що запропоновані обставини — це час, місце дії, епоха, пора року у яких існують актори та їх персонажі.

Місцем дії п'єси є місто Париж у післявоєнній Франції. Події п'єси відбуваються у XX столітті у три різні дні. Автор точно не зазначає рік, проте можна припустити, що це 1959 рік, саме тоді Клод Маньє написав п'єсу «Блез». Окрім цього, на це наштовхують певні факти із п'єси. Наприклад, коли Клебер прийшов до квартири Блеза, він зазначив, що картина написана в абстрактному живописі, що був дуже популярним у п'ятдесятих роках минулого

століття. Також, на мій власний погляд, поведінка певних персонажів також свідчить про це, бо у той час ламається традиційний шаблон інституту шлюбу і сексуальні зв'язки до шлюбу становляться не такими табуйованими.

Стелла Адлер вважала запропоновані обставини найважливішим у роботі актора, ось що вона писала: «The circumstances of the play are the dramatist's greatest gift to the actor. They feed the imagination, and from them the truth of stage existence is born. An actor who ignores the circumstances plays emptiness.» [11, с. 78] (перекл. Обставини п'єси — це найбільший дарунок драматурга актору. Саме вони живлять уяву, і саме з них народжується правда сценічного існування. Актор, який ігнорує обставини, грає порожнечу).

Надзавдання.

Надзавдання — «це інструмент, завдяки якому у сценарії з'являється зав'язка, кульмінація та розв'язка. Вона визначає той шлях, який проходить актор разом зі своїми глядачами. Всі інші інструменти повинні бути підпорядковані цьому надзавданню» [4, с. 6].

Тобто, надзавдання — це головне ідейне завдання персонажа, головна мета заради якої створювалися п'єса або вистава.

Я прийшла до висновку, що як і батьки Лаури, так і вона сама, прагнуть отримати аристократичний статус, статус графині. Якщо подивитися на її поведінку та дії, то закрадається відчуття, ніби вона вже несе у собі думку, ніби вона стала графинею. Тож, надзавданням Лаури є вийти заміж, щоб здобути статус графині.

Наскрізна дія.

«Наскрізна дія — це безперервний ланцюг дій, що веде персонажа до його надзавдання» [3, с. 280].— писав Михайло Чехов. Ця фраза безпосеред-

ньо пов'язана з поняттям наскрізної дії, адже наскрізною дією вважається фізичне втілення персонажа, тобто його кроки до свого головного прагнення через усю п'єсу.

Лауру закинули в обставини, де вона обов'язково має вийти заміж за заможного та статусного чоловіка, заради вигоди її батьків. Тож з двох зол між лисим мсьє Шабо і гарним та молодим мсьє д'Амбріє вона вирішує обрати саме Блеза. Її наскрізною дією можна вважати зваблення Блеза. До третьої дії Лаура майже не робить ніяких активних кроків стосовно до Блеза, а загалом спостерігає та оцінює його. У першому акті п'єси під час прийому вона разом із сім'єю дізналася, що йому дзвонять різні жінки і сімейство вважає, що це дзвонять коханки Блеза. Вже у другому акті п'єси, коли Лаура заходить до спальні Блеза, то виявляє оголену покоївку Марі. Це сприяє її уявленню, щодо образу Блеза, як чоловіка з великим досвідом та спільними моральними цінностями.

Зерно ролі.

Михайло Чехов визначив: «Every character has a leading psychological gesture — the one gesture that expresses the very essence of that character. To find it is to find the role» [3, с. 64] (перекл. Кожний персонаж має провідний психологічний жест — єдиний жест, що виражає саму сутність цього характеру. Знайти його означає знайти роль).

Зерно ролі — найяскравіша риса характеру або домінуюча потреба персонажа, що визначає його поведінку та є «двигуном» наскрізної дії у виставі. Це особливість, нова якість артиста, в якому він може жити за будь-яких обставин. Артист шукає у своєму герої його глибинну сутність, яка проявляється у способі його мислення, поведінці, у його сприйнятті світу.

Хоча Лаура не надто багато проявляється під час п'єси, все ж можна відокремити деякі її яскраві риси.

Лаура вередлива. Ця риса дуже поширена серед дітей багатих сімей. Хоч Лаура вже достатньо доросла, і ми це розуміємо через право на одруження, проте вона виявляє свої бажання чи потребу з дитячої, інфантильної позиції. Прикладом може послугувати перша поява, перша сцена родини Карльє, коли Клебер та Сабіна обговорюють подальшу долю одруження Лаури та Блеза. Лаура обриває їхню перепалку фразою: «Мамо, я їсти хочу». Також прикладом може послугувати другий акт, друга поява сімейства Карльє у квартирі Блеза. Лаура знаходить оголену Марі, а Мадам Карльє вчиняє через це скандал, після чого Мадам Карльє каже: «Ходімо, доню, ти вийдеш заміж за мсьє Шабо», а Лаура відповідає їй: «Ні, мамо, він зовсім лисий. Цей мені більше подобається».

Але також це можна списати і на її бунтівний характер. Її батьки, в першу чергу її матір, намагаються показатися людьми з хорошими манерами, засуджуючи непристойні зв'язки Блеза з різними жінками. Мати Лаури дуже контролююча і, на мій особистий погляд, Лаура починає робити усе навпаки, бо більше не хоче підкорятися нецікавим їй манерам та правилам поведінки, які насаджує їй Сабіна. Це є одним із факторів чому Лаура приходить у третьому акті до Блеза, бо те що мати вважає непристойним — для Лаури є власною правдою.

Сценічна задача.

«The actor's task is always physical: to compel, to convince, to protect, to obtain. The body knows this task before the mind does. When body and intention coincide — genuine stage action is born» [12, с. 33] (перекл. Завдання актора завжди фізичне: змусити, переконати, захистити, здобути. Тіло знає це завдання раніше за розум. Коли тіло і намір збігаються — народжується справжня сценічна дія).

Сценічна задача складається з трьох елементів:

1. Що я роблю?

2. Навіщо я це роблю?

3. Як я це роблю?

Первинним матеріалом для актора є дія, яку можна розуміти як свідомий та вольовий процес, спрямований на досягнення мети. У виконавському мистецтві дія – це центральний та єдиний психофізичний процес, у якому актор досягає своєї мети, беручи участь в умовах, створених у рамках сценічного часу та простору. Вона допомагає передати загальний зміст п'єси, внутрішній світ персонажа, виражений у буквальних, пластичних та пантомімних формах. Однією з важливих ознак сценічного сюжету є наявність у виконавця наміру та чіткої мети, яка висловлює бажання вплинути на об'єкт або змінити його. Водночас дія має подвійну природу – психічну та фізичну: з одного боку, вона пов'язана з внутрішніми імпульсами актора, а з іншого – конкретні фізичні дії, спрямовані на зміну середовища, які вимагають витрат фізичної енергії та передбачають різні сценічні дії актора.

1 сцена: знайомлюся із Блезом для майбутнього одруження.

У першій сцені Лаура та її батьки приходять до квартири Блеза на звану вечерю. Мати та батько розпитують Блеза про його життя, знайомлячись із ним. При цьому, Лаура знаходиться у ролі спостерігача, який оцінює Блеза. Під час прийому родина Карльє дізнається, що Блезу дзвонять різні жінки, через це мадам Карльє вчиняє скандал. На що мсьє Карльє відповідає: «Ми ж не віддамо дочку за незайманого» — ця фраза провокує у Лаури сміх, натякаючи надалі, що її цікавить саме його еротична досвідченість.

2 сцена: оцінити Блеза як майбутнього чоловіка

У другій сцені батьки Лаури повертаються до Блеза, аби перепросити у нього і спробувати налагодити із ним стосунки. У Сабіни та Клебера стається сутичка з приводу важливості шлюбу, у цей час Лаура прямує до спальні Блеза. Проте Лаура застає у спальні оголену покоївку Марі. Лаура вибігає

звідти з криком, а матір знову починає конфлікт, де Лаура виявляє бажання бути саме із Блезом. Врешті, Сабіна та Лаура йдуть з квартири Блеза.

3 сцена: роздягнути Блеза.

У третій сцені Лаура приходить до Блеза сама. Лаура розповідає Блезові, що морально вже знає його, але дуже хоче пізнати його фізично. Лаура роздягається перед Блезом, провокуючи його також роздягнутися. Проте у піковий момент заходить Марі із новою, що мадам Карльє чекає Блеза у передпокої. Через це Лаура вимушена ховатися від матері під диван.

Конфлікт.

«Справжній театральний конфлікт живе не лише між персонажами на сцені, а й між сценою та глядачем: вистава мусить тривожити, ставити запитання, не давати спокою» [13, с. 76].

Конфлікт — це зіткнення двох різних інтересів та поглядів.

Конфлікти бувають:

1. Соціальні
2. Моральні
3. Релігійні
4. Політичні
5. Побутові
6. Сімейні

Також існують різні типи конфліктів залежно від жанру:

1. Трагедійний — персонаж ніколи не досягне своєї мети.
2. Комедійний — протагоніст досягне своєї мети, а антагоніст зазнає поразки та піддається висміюванню.
3. Драматичний — персонаж досягає своєї мети, проте його мета стає йому непотрібною.

Окрім цього, ще існують два види конфліктів:

Прямий, або лобовий — переважно зустрічаються у комедії та трагедії. Конфлікт стає зрозумілим від самого початку, частіше за все він несе матеріальний характер. Конфлікуючі сторони не приховують своєї цікавості стосовно до теми конфлікту і відкрито про це говорять.

Прихований, опосередкований — зустрічається у жанрі драма. Конфлікт відбувається через думки, почуття або переконання персонажа. Протягом усієї п'єси мета персонажа може змінюватися.

На перший погляд, Лаура майже немає конфліктів з іншими персонажами п'єси, проте якщо глибше зануритись, то виявиться, що у неї є не один конфлікт.

Основний конфлікт

Головним конфліктом Лаури стає те, що вона намагається досягнути своєї мети аморальними вчинками. Найяскравіше це проглядається у третій сцені, де вона самотійно, що є недоречним для жінок у ті часи, і таємно від батьків приходить до Блеза. Лаура щиро вважає, що її цінності щодо близькості та цінності Блеза збігаються і вирішує діяти напругу. Лаура роздягається перед Блезом та провокує на цю дію і Блеза, проте у найважливіший момент Марі повідомляє про візит мадам Карльє. Лаура змушена ховатися від матері, але у кінці п'єси її викривають.

Внутрішній конфлікт

Внутрішнім конфліктом для Лаури стає нездатність обирати свого майбутнього обранця. Лаура не може відкрито обрати когось іншого, хто їй справді подобається. Тому Лаура змушена обирати майбутнього чоловіка з тих двох, що обрали її батьки. Врешті Лаура обирає Блеза, бо він молодий чоловік і, на її погляд, розділяє з дівчиною однакові цінності.

Конфлікт із матір'ю

Один із прямих конфліктів є конфлікт між матір'ю та донькою. Як я вже писала вище Лауру поставили в такі умови, що вона будь-яким чином зобов'язана вийти заміж. Спершу їй дають вибір з ким вона одружиться: з мсьє Шабо чи з Блезом д'Амбріє. Проте вже у кінці другої сцени сімейства Карльє мати виказує своє небажання, аби Лаура виходила заміж за Блеза, бо вважає його непристойною людиною. Лаурі ж навпаки сподобався Блез, тому після слів матері, вона ніби починає захищати Блеза.

Конфлікт із батьком

Конфлікт із батьком стається за межами сцени, а точніше до першої зустрічі із Блезом. Головною проблемою цього конфлікту стає те, що Лаура не має права вибору свого майбутнього обранця. Але протягом п'єси цей конфлікт вирішується, а Лаура та Клебер стають союзниками через однакову мету — одруження, або у випадку Клебера, одружити Лауру на Блезі.

Конфлікт з Блезом

Цей конфлікт майже непомітний для звичайного глядача, тобто опосередкований, проте він існує. Як я вже казала: конфлікт це зіткнення двох різних інтересів. Блез з самого початку сам не хотів одружитися з Лаурою, проте Лаура навпаки вирішила, що для неї Блез найкращий кандидат. А цей конфлікт розкривається у кульмінації, коли Блез зізнається Марі у коханні.

Конфлікт із Марі

Цей конфлікт також можна вважати опосередкованим. Його можна помітити на початку першої сцени сімейства Карльє. Блез зустрічає сімейство без штанів, а у квартирі є лише Марі та Блез. Окрім цього, Марі спілкується із Блезом формально, що неприпустимо для служниці. Через ці обставини одразу

виникає думка про те, що у Марі та Блезі стосунки набагато інтимніші за Робітні. У другому акті Лаура застає Марі оголеною, це змушує Лауру прийти самою у третьому акті. Тобто, з того що я написала вище можна зробити такий висновок: Лаура вважає Марі суперницею.

Характеристика Лаури та її стосунків з персонажами за допомогою цитат з п'єси

Блез про Лауру:

«Блез (обертається й бачить Лауру). І справді! Ваша Лаурочка тут!... Доброго дня, мадемуазель. (До Карльє.) Знаєте, вона чарівна.»

«Мадам Карльє. Так от. Ми з чоловіком хотіли б знати ваші наміри щодо нашої доньки.»

«Блез. Повірте мені, мадам, вони найкращі.»

Женев'єва про Лауру:

«Женев'єва (голосно сміючись). Вона така дурепа! Повір мені, якби до своїх грошей вона ще була вродливою, освіченою та дотепною, я б нізащо не познайомила тебе з нею. Я готова на жертви заради тебе, але всьому є межа.»

«Блез. Якщо колись мої картини почнуть продаватися, клянуся тобі...»

«Женев'єва. До того дня у нас ще буде час усе обговорити. Лаура д'Амбріє! Звучить непогано.»

«Блез. Що ти сказала?»

«Женев'єва. Лаура д'Амбріє. Так називатиметься твоя дружина, коли ти станеш її чоловіком.»

Клебер про Лауру:

«Карльє. Вона кругла дурепа.»

«Блез. О! Чому ви так думаєте?»

«Карльє. Не думаю, а знаю. Вся в матір... Одним словом, чоловіка їй усе одно знайти треба. Ви згодні?»

«Блез. Тобто, я...»

«Карльє. Ні-ні, друже! Так чи ні! У будь-якій справі — або одразу, або ніколи! А моя донька — вигідна партія!»

«Карльє. Зауважте, якби моя донька мала голову на плечах, я б інакше міркував.»

Сабіна про Лауру:

«Мадам Карльє. Грубіян! Тепер я розумію, чому тобі подобається цей негідник, ви один одного варті! Ходімо, доню, ти вийдеш заміж за мсьє Шабо».

«Лаура. Ні, мамо! Він лисий. Цей мені більше подобається.»

«Мадам Карльє. Не тобі вирішувати.»

«Лаура. Але, мамо...»

«Мадам Карльє. Ще слово — і я дам тобі ляпаса. (Виходить, тягнучи Лауру за руку.)».

Марі про Лауру:

«Марі. І потім, між нами, не така вже вона й гарна! Як я шкодую, що тоді не зняла шаль! Побачили б різницю!»

«Лаура (висуваючи голову з-під дивана). Я хочу додому.»

«Марі (стає на коліна). Не висовуйтеся! І не підслухуйте! А то покличу вашого татка й маму — знаєте, вони обидва під рукою! Ну, назад! (Штовхає Лауру під диван. Все ще стоячи на колінах, зустрічається поглядом із Блезом, який пильно дивиться на неї.)»

РОЗДІЛ 3.

ТВОРЧИЙ ЗАДУМ ОБРАЗУ ТА ЙОГО СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ

3.1. Творчий задум ролі Лаури

«The actor does not build a role — he reveals himself through it. The conception lies not in crafting the character's mask, but in finding within oneself what is living and common between him and me.» [15, с. 17]. (перекл. Актор не будує роль — він розкриває себе через роль. Задум полягає в тому, щоб зліпити маску персонажа, а в тому, щоб знайти в собі те, що є живим і спільним між ним і мною). — казав Єжи Гротовський.

Як я писала вище, автор не вказує точний час п'єси, а також вік персонажів. Саме тому я беру за основу рік написання п'єси, політичну ситуацію Франції у ті роки та особисту фантазію.

Лаура Карльє народилася на початку Другої світової війни, тобто у 1939 році, у сім'ї середнього класу. Про її дитинство нічого невідомо, проте у історії прослідковується певна проблема: після кожної війни у країні настає криза. Шахраї часто користуються цим, тому і батько сімейства, Клебер, також вирішив скористатися нестабільним положенням у країні.

Після того як закінчилася війна її батько почав відпрацьовувати різні незаконні схеми для підвищення фінансового становища, такі як схема з вином чи щітками.

Також при дослідженні питання стосовно сімейства я згадала такий цікавий термін як New Money. New money — це люди чи сім'ї, які завдяки власним зусиллям самотійно заробили великі статки. Ці сім'ї часто прагнуть популярності та розповідають свої історії про шлях від бідності до багатства. Водночас вони схильні бути марнотратними, не завжди думаючи про заощадження чи передачу свого багатства майбутнім поколінням. Ці люди зазвичай походять із звичайного або неблагополучного середовища, долаючи численні труднощі, щоб досягти успіху завдяки власній наполегливій праці. Вони мало

цікавляться традиційними видами діяльності «еліти», натомість зосереджуючись на шопінгу, хизуванні багатством та приверненні уваги. Ось чому багато знаменитостей щедро витрачають гроші, щоб продемонструвати свій статус.

«New money» прагнуть визнання, тому часто носять розкішний одяг, їздять на розкішних автомобілях та публічно демонструють свій спосіб життя. Вони схильні витрачати гроші більш невимушено, ніж «старі гроші»: хоча вони можуть інвестувати та заощаджувати, вони, як правило, менш обережні зі своїми фінансами.

З опису вище можна зробити висновки, що дії та прагнення надзвичайно схожі на сімейство Карльє, які заробили свої гроші нечесним шляхом у післявоєнні роки. Сімейство так само займаються марнотратством. Прикладом слугують різноманітні картини в яких Клебер не розбирається, проте продовжує купляти через популярність абстрактного живопису у ті роки. З того, що розповідали персонажі п'єси про Лауру, я також розумію, що вона неосвічена, не розуміє етикет та не знає дисципліни чи сама не має до того зацікавленості.

Також багато персонажів говорять, що Лаура дурна. Я довго не могла знайти підтвердження їхнім словам, але якщо подивитися на їхні слова під іншим кутом, то можна зробити один висновок: у Лаури переважають первинні інстинкти.

3.2. Сценічне втілення ролі Лаури

Пристосування

К. Станіславський дав точне визначення: «Пристосування — ми надалі будемо називати як внутрішні хитрощі, за допомогою яких люди пристосовуються один до одного при спілкуванні і допомагають впливу на об'єкт» [2, с. 671].

Працюючи над роллю Лаури, я знайшла низку пристосувань, виходячи з її соціального становища, внутрішньої природи та обставин, у яких вона існує.

На зовнішньому рівні Лаура — це персонаж, який більше спостерігає, ніж діє. Вона ніби весь час «придивляється». Її мислення не структуроване етикетом чи вихованням, тому вона не діє за схемами — вона реагує інтуїтивно. У звичайному стані її пристосування — це дистанція: вона оцінює. Це прямо переходить у зовнішні пристосування.

Проте, особливо яскравим пристосуванням можна спостерігати у третьому акті, де Лаура приходять до Блеза з метою фізичного пізнання. Лаура не будує складних стратегій, а діє відкрито. Як виконавиця ролі Лаури використовую прості, але дуже акцентовані пристосування: скорочую дистанцію, входжу у особистий простір Блеза, торкаюся його батоном. знімаю пальто, демонструючи своє тіло. Поява у чорному пальті та масці зайця створює ефект загадковості, проте ця загадковість швидко пропадає протягом сцени та настає конкретика. Тобто, що я як Лаура, хочу від Блеза?

Цією відповіддю стає момент, коли я скидаю пальто. Під цим пальтом відкривається костюм із портупеями, батогами та нашійником. Ці елементи стають функціональними пристосуваннями, наприклад як елементи впливу та домінування.

Окрему роль у зовнішньому пристосуванні відіграють костюм і реквізит. Вони відкривають внутрішній стан Лаури.

Костюм Лаури загалом був натхненний двома альтернативними стилями, які на мою особисту думку, чудово поєднуються між собою та вдало підкреслюють характер Лаури. У першій та другій діях у костюмі Лаури присутня готика з елементами метал-хеду: романтична чорна сукня, берци, корсет, а також велика кількість аксесуарів. Цей образ підкреслює її бунтівний характер. Навіть у пластиці це яскраво відчувається — важке взуття додає образу та

фізичним рухам ваги. Зачіска, яку я довго та ретельно обирала, була натхнена образом Емі Лі з відомого рок-гурту «Evanescence».

ВИСНОВКИ

У процесі роботи над виставою «Блез» Клода Маньє я можу зробити такі висновки:

1. Під час процесу роботи я ознайомилася з творчістю Клода Маньє, дослідила його біографію.
2. Я проаналізувала та визначила ідейно-тематичний аналіз п'єси «Блез».
3. Також я познайомилася із особливостями жанру комедії положень.
4. Я змогла дослідити і виявити взаємовідносини між дійовими особами п'єси та Лаурою.
5. Попрацювала над створенням образу ролі Лаури Карльє.
6. Я проаналізувала роль Лаури, а саме визначила надзавдання та наскрізну дію персонажа.
7. Розібрала та прописала те, як створювала образ Лаури Карльє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристотель. Поетика / пер. з давньогрец. — Київ: Основи, 2000. 136 с.
2. Станіславський К. С. Робота актора над собою. — Київ: Мистецтво, 1989. 400 с., 671 с.
3. Chekhov M. To the Actor: On the Technique of Acting. — New York: Harper & Row, 1953. 64 с., 280 с.
4. Чаббак І., Техніка актора: 12 кроків до успіху. Секрети Голівуду, США, 2013. 6 с.
5. Курбас Л. Філософія театру. — Київ: Основи, 2001. 320 с.
6. Шлемко О. Д. Положення про демонстрацію творчого проєкту здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Акторська майстерність» Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: введено в дію наказом ректора від 23.02.2022 р. № 10-0. Київ: НАКККиМ, 2022. 36 с. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/such_mystetstva/kafedra_rezhysury/Polozhenni_pro_tvorchyi_project_op_actor_mastery.pdf (дата звернення: 01.05.2026).
7. Claude Magnier: веб-сайт. URL: https://fr.wikipedia.org/wiki/Claude_Magnier (дата звернення: 03.05.2026).
8. Маньє К. Блез / пер. з француз. Олексія Дроздова
9. Словник театрознавчих термінів і понять / укладачі Савченко І., Ліпницька І. — Київ, 2021. 144 с.
10. Brook P. The Empty Space. — London, 1968. 42 с.
11. Adler S. The Art of Acting. — New York, 2000. 78 с.
12. Barba E. The Paper Canoe. — London, 1995. 33 с.
13. Курбас Л. С. Березіль : із творчої спадщини. — К.: Дніпро, 1988. 76 с.
14. Криворучко С. К. Парадокси у п'єсі Клода Маньє «Блез» // Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. — 2018. 7 с.

15. Grotowski J. Towards a Poor Theatre. — Copenhagen: Odin Teatrets Forlag, 1968. 17 c.

ДОДАТКИ

Рис. 4.1. «Сцена з вистави».

Рис. 4.2. «Сцена з вистави»

Рис. 4.3. «Сцена з вистави».

Рис. 4.4. «Сцена з вистави»